

Särskilt förordnad vårdnadshavare för ensamkommande barn

Detta informationsblad vänder sig till dig som ska bli, eller har blivit, särskilt förordnad vårdnadshavare för ett ensamkommande barn. Informationsbladet är tänkt att ge dig en förståelse för vad uppdraget innebär i rollen som förmyndare och vad överförmyndarens roll är.

När ska en särskilt förordnad vårdnadshavare utses?

När ett ensamkommande barn beviljats uppehållstillstånd ska en särskilt förordnad vårdnadshavare utses. Det är tingsrätten, efter ansökan av socialtjänsten, som utser en särskilt förordnad vårdnadshavare.

Vad krävs för att bli särskilt förordnad vårdnadshavare?

När en särskilt förordnad vårdnadshavare ska utses ska socialnämnden rekrytera en eller flera personer som bedöms lämpliga för uppdraget. Finns det en föreslagen person startar socialnämnden en utredning för att bedöma om personen som föreslås för uppdraget är lämpad att se till att barnet får omvårdnad, trygghet och en god uppfostran. Särskild hänsyn tas till barnets ålder och utveckling samt den personliga anknytningen mellan barnet och den tilltänkta vårdnadshavaren. Det finns inget krav på att den tilltänkta vårdnadshavaren ska kunna prata barnets språk och barnet behöver inte heller bo tillsammans med den särskilt förordnade vårdnadshavaren.

Vad innebär det att vara särskilt förordnad vårdnadshavare?

Som särskilt förordnad vårdnadshavare tar du över föräldrarnas roll som vårdnadshavare och, om tingsrätten inte beslutar något annat, som förmyndare. Till skillnad från föräldrar har du dock ingen skyldighet att försörja barnet ekonomiskt och barnet har inte heller någon arvsrätt efter dig.

Rollen som vårdnadshavare

I rollen som vårdnadshavare ansvarar du för barnets personliga förhållanden till dess att barnet fyller 18 år. Det innebär bland annat att du ska hjälpa barnet i kontakt med skola, myndigheter,

sjukvård, omsorg samt delta i planeringen för barnets framtid. Du ska ha regelbunden kontakt med socialtjänsten och se till att barnet får omsorg, tillsyn och trygghet. Barnet kan antingen bo hos dig, i ett familjehem, hem för vård eller boende (HVB) eller stödboende. Om barnet bor i ett annat hem har familjehemsföräldrarna eller personalen ansvar för den dagliga omsorgen, till exempel att handla mat till barnet eller att skjutsa barnet till skolan eller läkarbesök.

Om det är möjligt, och om barnet vill, ska du också se till att barnet har kontakt med sin biologiska familj och andra anhöriga inom och utom landet. Du ska även ansöka om pass och ID-kort för barnet.

Rollen som förmyndare

I rollen som förmyndare ansvarar du för barnets ekonomi. Här ingår att exempelvis se till att barnet får del av barnbidrag, studiebidrag och liknande samt skriva under papper där vårdnadshavarens/förmyndarens namnteckning krävs. Har barnet tillgångar, till exempel pengar på bank, är det du som ansvarar för dessa tillgångar. Barnets inkomster och tillgångar ska hållas skilda från din och andra personers ekonomi. Sammanblandning är inte tillåtet.

Som särskilt förordnad vårdnadshavare är du skyldig att årligen redovisa din förvaltning av barnets tillgångar till överförmyndaren.

God man för ensamkommande barn eller särskild förordnad vårdnadshavare, vad är skillnaden?

Uppdraget som särskilt förordnad vårdnadshavare skiljer sig inte så mycket från uppdraget som god man för ensamkommande barn. Som särskilt förordnad vårdnadshavare blir du vårdnadshavare, vilket är en juridisk starkare ställning än att vara god man för ett ensamkommande barn. Som särskild förordnad vårdnadshavare ligger också fokus mer på vardagliga frågor och att i samråd med barnet planera för framtiden och inför hens myndighetsdag.

Du har samma rätt, och skyldighet, att bestämma i frågor om barnets personliga angelägenheter som boende, skolgång och ekonomi som en god man för ensamkommande barn har. Sannolikt har barnet redan fått bankkonto, ID-kort och ansökt om studiemedel eftersom god man redan ordnat detta i samband med att barnet fick uppehållstillstånd. Skulle det inte ha ordnats ska du

se till att det görs. I den nya rollen ingår fortfarande att företräda barnet inför skola och myndigheter.

Inkomster och tillgångar

Huvudregeln är att barnets pengar i skälig omfattning ska användas för hens uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De pengar som inte används för sådana ändamål ska placeras med tillräcklig trygghet och så att de ger skälig avkastning.

Barnets konton ska vara spärrade med så kallad överförmyndarspärr. Undantaget är de pengar som behöver hållas tillgängliga för löpande utgifter och eventuellt ett ungdomskonto som barnet själv använder.

Barnbidrag

Som vårdnadshavare kan du få barnbidrag från och med månaden efter det att du fick vårdnaden om barnet.

Om socialnämnden har placerat ett barn som kommit ensam till Sverige i familjehem får Försäkringskassan betala ut barnbidrag till familjehemmet. En förutsättning är att kommunen har lämnat en begäran om utbetalning av barnbidrag till Försäkringskassan. I det fall barnbidraget betalas ut till dig, och du inte är familjehem för barnet, ska barnbidraget omgående sättas över på ett konto i barnets namn.

Studiebidrag

För att barn ska ha rätt till studiebidrag måste barnet läsa på heltid och utbildningen ge rätt till studiebidrag. Studiebidrag kan fås när barnet studerar på gymnasieskola till och med vårterminen det år barnet fyller 20 år. Fram tills barnet fyller 18 år är det du som får studiebidraget utbetald till ditt konto. I det fall barnet inte bor hos dig ska studiebidraget omgående sättas in på ett konto i barnets namn.

Om barnet är borta från skolan utan giltig anledning, räknas det som ogiltig frånvaro. Barnet kan då bli av med studiebidraget. Om CSN hinner betala ut pengar som barnet inte hade rätt till, kan barnet få ett återkrav. Det betyder att du eller barnet måste betala tillbaka de pengarna.

Avbryter barnet studierna och hoppar av utbildningen måste du meddela skolan det. Skolan meddelar sedan CSN.

Barnpension

Barn som har uppehållstillstånd i Sverige och som kan antas vistas här i längre tid än ett år kan ha rätt till ekonomiskt stöd om föräldrarna inte kan bidra till deras försörjning. Om en eller båda föräldrarna är avlidna eller försvunna, och det kan antas att de sannolikt är avlidna, kan barnet få barnpension och efterlevandestöd. Har föräldern aldrig arbetat i Sverige kan barnet enbart få efterlevandestöd. Barnpension och efterlevandestöd betalas ut från Pensionsmyndigheten. Ersättningar samordnas mellan myndigheterna och kommunerna och om barnet får efterlevandestöd får familjen inte lika mycket i försörjningsstöd från kommunen. Kontakta Pensionsmyndigheten för mer information.

Hur kontrolleras särskilt förordnad vårdnadshavare?

Som särskilt förordnad vårdnadshavare kommer du att stå under tillsyn av två myndigheter. Socialtjänsten utför tillsynen när det gäller din roll som vårdnadshavare och överförmyndaren när det gäller din roll som förmyndare.

Överförmyndarens tillsyn utövas främst genom kontroller av redovisningshandlingar. Som särskilt förordnad vårdnadshavare är du skyldig att årligen redovisa din förvaltning av barnets tillgångar till överförmyndaren.

När du utsetts till särskilt förordnad vårdnadshavare eller särskilt förordnad förmyndare ska du inom två månader från förordnandedagen lämna en *förteckning* till överförmyndaren.

Förteckningen ska innehålla uppgifter om barnets tillgångar och skulder per den dagen du utsågs som ställföreträdare. Uppgifterna i förteckningen intygas på heder och samvete. Du ska därefter varje år, före den 1 mars, lämna in en *årsräkning* som visar hur du förvaltat barnets pengar under föregående år.

Om ditt uppdrag upphör ska en *sluträkning* lämnas till överförmyndaren inom en månad från det att uppdraget upphörde.

Har en särskilt förordnad vårdnadshavare rätt till arvode?

Som särskilt förordnad vårdnadshavare har du rätt till arvode och kostnadsersättningar för ditt uppdrag när det gäller rollen som förmyndare. Överförmyndaren beslutar om arvode och ersättningar i samband med granskningen av din årsräkning eller sluträkning. För frågor gällande arvode för vårdnadsdelen – kontakta barnets socialsekreterare.

När krävs överförmyndarens samtycke?

Som självständig utövare av ditt uppdrag är det i de allra flesta fall upp till dig att själv avgöra om en viss åtgärd är lämplig eller inte. Överförmyndarens samtycke krävs dock för vissa åtgärder. Exempel på sådana åtgärder är:

- köp av aktier och kapitalförsäkringar,
- köp, försäljning, inteckning av fast egendom eller tomträtt,
- köp eller försäljning av bostadsrätt,
- ta lån för barnets räkning,
- utlåning av barnets pengar,
- uttag från barnets överförmyndarspärade konto,
- arvskifte.

Informationsblad och blanketter för ovanstående åtgärder finns på molndal.se/overformyndare. Kom håg att ett barn som har fyllt 16 år ska få möjlighet att yttra sig över åtgärden.

Vad händer om barnets förälder kommer till Sverige?

Om barnets förälder/föräldrar kommer till Sverige är de enligt svensk lag inte vårdnadshavare för sitt barn. För att bli vårdnadshavare igen måste föräldern/föräldrarna ansöka om detta till tingsrätten. Det är barnets bästa som är avgörande för om föräldern ska återfå vårdnaden. Om föräldrarna återfår vårdnaden genom tingsrättens beslut, upphör ditt uppdrag som särskilt förordnad vårdnadshavare.